

41

CONCLUSIONES

EX LIBRIS DE ANIMA, ET ETHICIS

Quaestio disputanda.

*Vtrum sint aliqui homines suapte natura bene, vel
male fortunati?*

PRÆERIT P. GEORGIUS CABRAL,
E Societate IESV.

Tuebitur Antonius Vaz de Crasto, integro die Iouis 8. Martij.

CONIMBRICÆ.

*Ex Officina Didaci Gomez Loureyro Academia
Architypographi.*

Cum facultate Inquisitorum, & Ordinarij, Anno 1607.

ARSEA Philosophiæ, quæ animã adæquate speculatur, reli-
quas omnes antecellit; in rationalis animæ naturã contplandam
præcipuè collimat, quin præscriptos obiecti limites transfiliat.
Qui formalem animæ rationem in temperamento collocarunt,
ab scopo longè recesserunt, veritatem Philosophus affectus ve-
rè docuit animam esse actum primum substantialè corporis or-
ganici, potentia vitam habentis; ubi nomine, corporis organici,
materia prima organis affecta, significatur. Angeli in corpori-
bus assumptis, vitæ munia non exercent; unde animæ definitio
nullo pacto ipsis accommodari potest, quæ tamen ipsius animæ
quidditatem rectè explicat, cunctisque animabus uniuoce con-
uenire, verior sententia affirmat.

CONCLUSIO II.

Rationalis anima intellectiua non tantum lumine supernaturali, spirituali creditur, & immortalis, sed
etiam physica ratione ostenditur, quod tamen esse veram hominis formam non tollit, per creationem
à solo Deo esse sortitur; unde extra materiam per se coherere valet; imò quandiu est in corpore
ab ipsa omnino independens censetur; proindeque è materiæ sinu euocari prorsus implicat, à generante ta-
men ipsi materiæ vnitur: quam vnionem in materia constituendam probabilius opinamur. Omnes animæ
intellectiue hætenus create in mãm infimam conueniunt speciem; in eodem temporis puncto, quo crean-
tur, in corpore inducuntur. Vtrum verò individuali dignitate pares sint, apud Philosophos controuertitur,
recta tamen via incedunt, qui affirmatiuam partem amplectuntur.

CONCLUSIO III.

ANIMAM in communi sumptam in vegetatiuam, sensitiuam, & intellectiuam appositè Philosophus
distribuit, hæc species infima, illæ subalterne iudicantur, omnes sunt diuisibiles. & in suo esse à ma-
teria dependent, si rationalem excipias, quæ ab ipsi imperfectionibus immunis suo esse spirituali poti-
tur. Supra positam diuisionem esse generis in suas species, nemo inficiabitur, licet forma vegetatiua, & sen-
sitiua, è potestate materiæ euocari deposcant, creari tamen à Deo non repugnat, sicut ipsam materiam absq;
omni forma conseruari. Definitio illa, qua Philosophus definiuit animam esse id, quo viuimus, sentimus, loco
mouemur, & intelligimus, optima censetur; prima per hæc, tum à priori, tum à posteriori in alio, atq;
alio sensu demonstrari potest.

CONCLUSIO IIII.

Nonnulli probæ notæ auctores cuiuslibet viuenti plures formas innexere, sed imerito; vnã duntaxat ani-
mã in quolibet admittimus, quæ in omnes gradus superiores in suo obiectiuo cõceptu formaliter in-
cludit, ab ea quinque præcipuè facultates, vegetandi scilicet, sentiendi, loco mouendi appetendi, &
cognoscendi effectiue oriuntur, licet generanti, tanquã causæ principali attribuuntur, inter se, & ab anima
realiter distinguntur; illarum tamen specificam diuersitatem ab actibus, & obiectis desumendam, apud om-
nes indubitatum est. Potentiæ sensitiuæ, quæ animam sensitiuam committantur, passiuæ, & actiuæ existi-
mari debent: sensus externi numero quinario, interni binario continentur, omnes tamen non solum penes
actus, verum etiam organa discriminantur, immanentes eorum actiones, qua tales, extra vnum quemq;
collocari non possunt; si vero quoad substantiam spectentur, ab vno in alium posse diuinitus transferri, nulla
prohibet repugnantia.

CONCLUSIO V.

SENSVS sine speciebus non operatur, tam internus, quàm externus quas intensiõis, & remissio-
nis varietati obnoxias arbitramur, eandem tamen obiecti seruant representationem. Omnes sen-
sus intuitiuam assequuntur cognitionem, abstractiuam verò soli Phantasiæ, reliquis nec diuinitus

concedimus. Species materialis naturam commorem, vel spirituale representans, prorsus implicat. Nulla facultas sensitiva circa proprium sensibile communiter sumptum errare valet: obiectum verò absens ab illa percipi, diuinae naturae non impossibile, sicut in ipsum tendere per cognitionem, absque speciei impressae admiculo; omnes sensus necessitate physica indigent spiritibus, vt suas operationes eliceant.

CONCLUSIO VI.

INTER reliquos sensus externos visus principatum obtinet, circa lucem, & colorem adequatè versatur, certior omnibus, & charior; in instanti suas promittit actiones, ad quas obeundas medium, & obiectum lumine collustratum praequirat: oppositum diuinae virtuti fieri non implicat. Natura organi, in quo appetitus residet aquea censetur. Visio non per radios ab oculis eiaculatos, sed per species ab obiectis immixtas, causatur, in Christallino humore, non autem in nervis opticis efformatur; Christallois omnino caret colore, aliqua tamen luce perfunditur; qui Christalloidem anima totius informari asseuerant, verius opinantur. Anima rationalis quatuor tantum vendicat facultates, quas immediate sublinet, aegritem scilicet, intellectum, & patientem, voluntatem, & potentiam motiuam, hæc duæ ultimæ ab illis realiter distinguuntur; an verò ipsi inter se idem obtineant discrimen, disputationi committo. Vtrum denique anima rationalis, absque vlla corporis læsione possit insanire problematicè tuemur.

CONCLUSIO VII.

ANIMÆ rationalis à corpore separatio, tum inferi, tum in factò esse, non est ei naturalis, modum existendi, & operandi angelico per quã simillimè in eo statu sortitur; ipsius præsentia in loco diuisibili, in partes ex natura rei distinctas diuisibilis existimanda. Quadruplici facultate rationalis anima adornatur, utroque scilicet intellectu, agente, & patiente (si ponamus eos distingui) voluntate, atque motiuam, hæc, & agens intellectus transeunter, reliquæ immanentèr operantur. Easdem numero species, quas intellectus possibilis sensuum ministerio comparauit, in statu separationis retinet, & conseruat; plures tamen ipsi à prima causa infunduntur. Vtrū verò aliquas ab obiectis acquirat, problematicè tuemur. An denique daretur status homini conaturalis, in quo intellectus sine dependentia à sensu intelligere possit, in quæstionem vocari potest, in qua optionem damus arguenti.

PRO ETHICIS.

VIII.

HVIUS vitæ felicitas naturalis duplex est, altera practica, quæ vitæ actiue finis est, altera contemplatiua, quæ est vitæ contemplatiue finis; hanc perfectiorem esse, quàm illam autumamus; utraq; tamen Aristotelica definitio comprehendit, quæ ita habet. Felicitas est operatio animæ per rationem, aut non sine ratione, secundum virtutem in vita perfectam. Appetitus sensitivus in irascibile, & concupiscibile diuiditur, uterque est corporeus, uterque in corde residet, quomodo inter se discriminantur dubitari solet, placet eorum sententia, quæ inter illos distinctionem realem admittit. Vnde concupiscibili appetitui variæ attribuuntur operationes nimirum amor, desiderium, ac delectatio respectu boni, odium, fuga, & tristitia respectu mali; quæ verò ad bonum difficile, vel malum ordinantur in irascibili collocamus.

CONCLUSIO IX.

MALITIA, & bonitas humanorum actuum ab obiecto, non secundum suum esse naturale, sed vt conuenit cum recta ratione, vel ab illa desectit, peccata est, utraq; tamen non formaliter, sed materialitèr in actibus appetitus inuenitur, ad cuius passionem potissimè cobibendas tres virtutes morales comparantur, iustitia scilicet, temperantia, & fortitudo; Licet habitus fortitudinis, ac temperantiæ in appetitu resideant; propriæ tamen virtutis rationem non vendicant, quæ solum in actibus, & habitibus voluntatis reperitur. Ad naturalè rationem, & sinderesim spectat virtutibus moralibus finem præstare. Ad prudentiam vero de medijs disponere, dirigendo scilicet virtutes morales circa media, ad earum fines obtinendos ac commodata,

Quæstionem dirimit octaua Conclusio.

